

Document Theory and Knowledge Organization

An Approach Based on Epistemology and Sociology of Knowledge
Dele af optegnelser til afhandlingsideer

Af Jack Andersen

Indledning

Denne afhandling bygger på en antagelse om, at organisation og repræsentation af viden i informationssystemer kan udgøre en forskel, der gør en forskel. En tro på at vidensorganisation kan bidrage kvalitativt til erkendelsesmæssige fremskridt i kulturel, social, historisk og videnskabelig henseende. Dette fremskridt kan med al sandsynlighed ikke aflæses i nogle håndterbare produkter. Men den måde hvorpå et samfund, en kultur, håndterer sin videnskapital, hvoraf den nedfældede videnskabelige viden udgør en stor del, sætter rammer for, hvad der tæller som viden, hvad der kan vides og hvordan denne viden opnås. Organisation og repræsentation af dokumenter i informationssystemer er ét led i disse på forhånd etablerede sociale strukturer og deres indflydelse på erkendemådernes mulighedsbetingelser og begrænsninger. Skal man derfor på nogen måde argumentere for, at vidensorganisation kan gøre en forskel må denne argumentation bygge på en forståelse for vidensorganisation som et erkendelsesmæssigt foretagende og som en del af den sociale organisation af viden i samfundet.

Det generelle teoretiske problem for den biblioteks- og informationsvidenskabelige forskning i vidensorganisation er således, at den skal forsøge at forklare, *hvorfor og hvorledes* den kan være en

forskel, der gør en forskel. Ved at fokusere på vidensorganisationens rolle i videnskabelig kommunikation søger denne afhandling at forklare dette indenfor en grundlæggende erkendelsesteoretisk og videnssociologisk ramme.

Denne artikel skal skitsere indholdet af mine afhandlingsideer baseret på ovennævnte betragtninger. Dette vil blive gjort i to dele. Første del vil redegøre for afhandlingens formål og idégrundlag. Anden del vil skitsere afhandlingens problemstilling.

Afhandlingens formål

Afhandlingens formål er igennem en teoretisk undersøgelse af vidensorganisationens rolle i videnskabelig kommunikation at vise, hvordan vidensorganisation kan opfattes som et erkendelsesmæssigt foretagende. Videnskabelig kommunikation er i udpræget grad af en tekstuel karakter. Dette gør, at vidensorganisationens rolle heri er orienteret imod de videnskabelige dokumenter. Som en følge heraf er hensigten at redegøre for en teori, der forklarer videnskabelige dokumenters erkendelsesteoretiske og kommunikative arbejdsdeling. Den praktiske konsekvens heraf er en tydeliggørelse af sammenhængen mellem, hvad der skal organiseres (dvs. dokumenter og deres indhold) og dets epistemiske og diskursive natur

OG form (dvs. vidensorganisationssystem; f.eks. en katalog, en bibliografi, et søgeindeks eller et klassifikationssystem).

Idégrundlag

I det følgende skal afhandlingens idégrundlag præsenteres. Der skal redegøres for de forskere indenfor biblioteks- og informationsvidenskab, der har anlagt et erkendelsesmæssigt perspektiv på vidensorganisation. De forskere der i udpræget grad tjener som denne afhandlings idégrundlag er Egan & Shera (1952), Wilson (1968, 1983), Jaen-ecke (1994) og Hjørland (1992, 1997). Det følgen-de vil således beskrive, på hvilke måder og i hvil-ke udstrækninger disse forskere udgør en bag-grund og tjener som inspirationskilder for afhand-lingen og dens behandling af vidensorganisation. Egan & Shera (1952) har argumenteret for socia-lepistemologien i forbindelse med at skabe et grundlag for en teori om bibliografi. Socialepiste-mologi defineres af Egan & Shera (1952, pp. 133-134) som

”...the analysis of the production, distribution and utilization of intellectual products.”.

Behovet for en socialepistemologi i relation til vidensorganisation begrundes Egan & Shera med, at ’traditionel’ erkendelsesteori er kon-centreret omkring ”...the intellectual processes of the individual” (Egan & Shera, 1952, p. 132). Ifølge Egan & Shera giver ’traditionel’ erken-delsesteori dermed ingen svar på, hvad den so-ciale funktion af viden er i samfundet. Den socia-le funktion af viden i samfundet skal netop ses ud fra det perspektiv, at man som menneske er afhængig af nedfældet viden (Egan & Shera, 1952, p. 127):

”...the personal carrier of today, especially the ”expert” in any field, himself relies upon grap-hic records far more than his memory or upon direct observation of his own limited environ-ment.”

Afhængigheden af nedfældet viden nødvendiggør også en afhængighed af kommunikation. Derfor belyser Egan & Shera også bibliografiens funkti-on ud fra et kommunikationsperspektiv for heri-

gennem at vise dens rolle som et kommunikativt redskab. Dette skal ses i lyset af, at samfundet som helhed kan opfattes som et stort kommunika-tionssystem, der er afhængig af nedfældet viden. Dette må igen nødvendigvis implicere en afhæn-ghed af vidensorganisation. Vidensorganisation må siges at udgøre et vigtigt instrument i denne form for kommunikation af viden, fordi vidensor-ganisation er i sig selv et forsøg på at udvise en kommunikativ struktur. Egan & Shera (1952, p. 127) er også opmærksom på dette. De mener, at kommunikation er så centralt et led i den sam-fundsmæssige udvikling, at det er,

”...impossible to imagine any form of social order without some mechanism or technique for the transfer of thought from one individual to another.”

Vidensorganisation og det bibliografiske system som helhed skal derfor forstås ud fra deres rolle i produktionen, distributionen og brugen af nedfæl-det viden.

Patrick Wilson har i hans to værker, ”Two Kinds of Power: An Essay on Bibliographical Control” (1968) og ”Second-Hand Knowledge: An Inquiry into Cognitive Authority” (1983) forsøgt at levere et teoretisk forståelsesgrundlag for vidensorgani-sation. Disse to værker kan siges at være koncen-treret omkring henholdsvis den smalle biblioteks- og informationsvidenskabelige form for vidensor-ganisation og den bredere sociale organisation af viden.

I ”Two Kinds of Power: An Essay on Bibliograp-hical Control” (1968) fokuserer Wilson på, hvor-dan ”the best textual means to an end” kan iden-tificeres eller opnås. Er det tilfældet, at målet med vidensorganisation skal være med til at sikre ”the best textual means to an end”, og at nogle doku-menter altid vil være mere betydningsfulde og bevaringsværdige end andre, må der derfor ske en *vurdering* af dokumenter og viden med henblik på at sikre synligheden af de mest betydningsfulde og bevaringsværdige dokumenter. Bibliografisk kon-trol er, ifølge Wilson, dét instrument, der må bidrage til at sikre *kvaliteten* af den viden, som dokumenterne og dermed vidensproduktionen bidrager med.

Dette medfører, ifølge Wilson, at organisation af viden er et udtryk for en magtposition. Hvis man accepterer, at viden er magt, da må magten over viden være en større form for magt. Bibliografisk kontrol og vidensorganisation bliver derfor ensbetydende med "*power to obtain the knowledge recorded in written form.*" (Wilson, 1968, p. 4).

Tanken er, at man organiserer viden med en antagelig værdi for eftertiden. Samtidig påpeger Wilson (1968, p. 1) også, at "*not all of our history is worth remembering*". Hvis eftertiden i nogen udstrækning er et produkt af fortiden, da må dette ses i en erkendelsesmæssig forstand. Men hvem afgør, hvad der har værdi for eftertiden? I samfundet eksisterer der altid (og har altid gjort; f.eks. kirken i Middelalderen), hvad man kan kalde for *erkendelsesmæssige autoriteter*, fordi

"En kultur er bl.a. karakteriseret ved, hvad der i den tæller som epistemiske autoriteter". (Riis Flor, 1995, p. 27).

Det man kalder for "*samfundets hukommelsesindeinstitutioner*" (f.eks. museer, arkiver & biblioteker) er én form for erkendelsesmæssige autoriteter. Andre eksempler på erkendelsesmæssige autoriteter er forskningsinstitutioner (herunder højere uddannelsesanstalter), interesseorganisationer, politikere osv.; dvs. alle sammen elementer i den sociale arbejdsdeling. Disse erkendelsesmæssige autoriteter er i høj grad med til at afgøre, hvad der har, eller får, værdi for eftertiden.

Som medlemmer af et samfund og en kultur der i dén grad betoner nytten og værdien af viden, er vi derfor afhængige af erkendelsesmæssige autoriteter. Denne afhængighed og betydning af erkendelsesmæssige autoriteter kommer derfor også ind i billedet i forbindelse med genfindning af de bedst egnede dokumenter til et givet formål; hvad enten det er informationssøgning i traditionelle bibliografiske databaser eller på Internettet. Når man leder efter de bedst egnede dokumenter til et givet formål, er man formodentlig interesseret i, at de fundne dokumenter understøtter eller bidrager til en løsning af formålet med genfindingen i første omgang. Sagt med andre ord ikke er man *ikke* interesseret i at blive misinformeret. Eller erkendelsesteoretisk formuleret: Man vil gerne

være begrundet i at tro på, at de fundne dokumenter bidrager til formålet eller løsningen af et givet problem. For at være sikker på at finde det, der har værdi for en, er man således afhængig af, hvilken erkendelsesmæssig autoritet *andre* har givet dokumenterne, dvs. det der gør, at man er begrundet i at tro, at de fundne dokumenter bidrager til formålet eller løsningen af et givet problem.

I sin udredning af begrebet om erkendelsesmæssig autoritet i en biblioteks- og informationsvidenskabelig kontekst argumenterer Wilson i bogen "*Second-Hand Knowledge: An Inquiry into Cognitive Authority*" (1983) for, at jo længere væk man i tid og sted er fra en begivenhed, desto mere afhængig bliver man af 'second-hand knowledge'. Er man afhængig af 'second-hand knowledge', er man også afhængig af, at man har en tro på, at andre på nogenlunde sandfærdigvis kan levere denne. Dette forklarer Wilson ved, at hvis alt vi ved, er førstehåndsviden, ville vi ikke vide ret meget og dermed ikke forstå os særlig godt på verden (Wilson, 1983, pp. 9-10). Man er dermed afhængig af erkendelsesmæssige autoriteter, der ikke udgøres af en selv.

Med indførelsen af begrebet om erkendelsesmæssig autoritet i relation til vidensorganisation er der dermed også indført en væsentlig erkendelsesteoretisk dimension. Som følge af vidensorganisationens interesse i vidensproduktion kan den heller ikke ignorere betragtninger omkring vidensbegrebet og erkendelsesteori. Erkendelsesteori behandler sådanne forhold som, hvordan vi er i stand til at orientere os i og forstå verden, og hvordan vi skaffer os mere og dybere viden om den (Riis Flor, 1995, p. 13). I forbindelse med vidensorganisation taler betydningen af erkendelsesteori næsten for sig selv. Vidensorganisation er netop et instrument til orientere sig i verden med henblik på forståelse af den. Men for at opnå en forståelse af verden er man dermed også afhængig af viden om den. Denne viden findes for en stor dels vedkommende i dokumenter. Man er derfor afhængig af vidensproduktion, idet dokumenter er resultatet af vidensproduktion.

Eftersom viden materialiseres i dokumenter, bidrager dette til betydningen af en erkendelsesteoretisk dimension i vidensorganisation. Dette

ses bl.a. ved spørgsmålet om, hvilke dokumenter og viden man skal tillægge erkendelsesmæssig autoritet i en given kontekst. Vidensorganisation må i videst mulig udstrækning bidrage til denne erkendelsesmæssige autoritet i sit studie af vidensproduktion. Er det tilfældet med vidensorganisation, at den opfatter sig som et foretagende, der ikke giver udtryk for og bidrager til en erkendelsesmæssig autoritet, kan man få meget svært ved at argumentere for dens sociale betydning og funktion i de menneskelige aktiviteter (f.eks. i videnskab, kultur, organisationer) vidensorganisation skal understøtte, og dermed kan den ikke opfattes som en forskel, der gør en forskel.

Jaenecke (1994) stiller spørgsmålet "To what End Knowledge Organization?". Jaenecke fremfører den argumentation, at på grund af den massive vidensproduktion, der finder sted, bliver der per automatik også produceret en masse pseudoviden. Hvis vidensorganisation skal være med til at udtrykke erkendelsesmæssig autoritet i en samfundsmæssig kontekst, er det derfor også nødvendigt, at vidensorganisation bidrager til udskillelsen af denne pseudoviden. Jaenecke's argument kan lyde noget bombastisk. Men hans tanker kredser ikke desto mindre netop om, hvilken forskel vidensorganisation kan og bør gøre. Hans bidrag er derfor væsentlig for denne afhandlings vedkommende.

Birger Hjørland har i flere skrifter argumenteret for en definition af et dokumentets emne(r) som dets erkendelsesmæssige potentialer. Eksplicit er disse argumenter kommet frem i Hjørland (1992, 1997). Begrundelsen for dette emnebegreb er bl.a., at dokumenter er historisk udviklede værktøjer produceret med henblik på til at understøtte givne menneskelige aktiviteter. For at kunne opfylde en funktion i disse aktiviteter er en synliggørelse af deres erkendelsesmæssige potentialer derfor nødvendig. Heri ligger erkendelse af, at nogle dokumenter er bedre til at understøtte nogle aktiviteter frem for andre dokumenter netop på grund af deres erkendelsesmæssige potentialer. Således er Hjørland ikke langt fra Wilson's "best textual means to an end", idet de begge er opmærksom på, med henholdsvis erkendelsesmæssige potentialer og "best textual means to an end", at dokumenter er med til at understøtte en

social praksis og organiseringen af disse dokumenter må være med til at optimere denne praksis' erkendelsesmæssige grundlag.

To ting kan der slås fast med Hjørlands begreb om dokumenters erkendelsesmæssige potentialer. For det første, er følgen af Hjørlands emnebegreb, at en bestemmelse et dokumentets emne(r) er ensbetydende med udsige et erkendelsesmæssigt udsagn om dokumentet. At udsige et erkendelsesmæssigt udsagn om et dokument er bl.a. at sige noget om, hvilken slags viden dokumentet udtrykker igennem de emner det behandler.

For det andet medfører Hjørlands emnebegreb, at selve emneanalysen også indeholder en kvalitetsproblematik. Hvis brugere fra vidensorganisation skal forvente hjælp til at kunne identificere relevante fra ikke-relevante dokumenter (dvs. "best textual means to an end"), da bliver det at synliggøre dette en del af emneanalysen, og dermed bliver "...the distinction between analysis of subject matter and analysis of quality...blurred." (Hjørland, 1997, p. 49).

Sammenfattende kan man om ovennævnte forfattere sige, at de på hver deres måde betoner vidensorganisationens erkendelsesmæssige og sociale karakter. Dette kommer bl.a. til udtryk i en tro på, at vidensorganisation kan udgøre en kvalitativ støtte til den nedfældede vidensproduktion og forskning i vidensorganisation må forstås i forhold hertil. Denne støtte skal søges i en kompleks forståelse af samspillet mellem den viden, der materialiseres i dokumenter, og den viden man vælger at lade disse dokumenter fremtræde med i organiseringen og repræsentationen af dem.

Problemstilling

I forlængelse af ovennævnte idégrundlag skal afhandlingens problemstilling nu blive skitseret. Dette vil tage form af en opbyggelig problemstilling. Dette skal forstås således, at i det følgende vil der først blive redegjort for grundlaget, hvorpå problemstillingen hviler, for herigennem at nå frem til hovedproblemstillingen for afhandlingen.

Indenfor biblioteks- og informationsvidenskab (LIS)(1) dækker forskningen i vidensorganisation

over problemer tilknyttet organisering og repræsentation af dokumenter i informationssystemer (f.eks. et bibliotek, et klassifikationssystem, en bibliografi, en katalog elektroniske databaser eller Internettet). Disse problemer bliver typisk analyseret i form af klassifikationsteori, indekseringsteori, katalogiseringsteori og andre teorier om dokumentrepræsentation (f.eks. citationsindeksering eller hypertextteori).

Megen af vores viden, og dermed også kulturelle arv, er materialiseret i dokumenter. Dette viser, at vidensorganisation i en LIS sammenhæng er et studie af nedfældet viden; dvs. på engang et studie af viden og dokumenter.

Vidensorganisation er et studie af viden i betydningen at selve idéen om at organisere viden må i sig selv udtrykke (eksplicit eller implicit) en stillingtagen til den viden, der er genstand for vidensorganisation.

Studiet af dokumenter kommer ind i billedet, når man betragter dem som betydningsdannende objekter og informationskilder formet af teknologiske innovationer, kulturelle, sociale, historiske og/eller videnskabelige normer, såvel som domænespecifikke behov. Dette må tages i betragtning i vidensorganisation, men det kræver et en forståelse for produktionen, distributionen, og brugen af dokumenter i forskellige sociale kontekster; dvs. 'the social life of documents' som beskrevet af Brown & Dugid (1996).

Der er en lang tradition for forskning i vidensorganisation indenfor LIS. Denne tradition er til en vis grad karakteriseret ved udarbejdning af standarder, teknikker og regler for vidensorganisation, frem for at være kommet frem til en grundlæggende forståelse af vidensorganisationens rolle i samfundets produktion og kommunikation af viden. Ved at give opmærksomhed til udvikling af standarder, teknikker og regler har medført en adskillelse af systemerne til vidensorganisation (formaspektet) fra dokumenters erkendelsesmæssige og diskursive rødder (indholdsaspekt). Dette betyder bl.a., at vidensorganisationsforetagendet ikke er fuldt ud forklaret, hvad angår denne mangel på anerkendelse af dokumenters erkendelsesmæssige og diskursive rødder.

Ved at fokusere på hvordan dokumenter influerer på og former måderne at kommunikere på, skal der argumenteres for, at vidensorganisation mere end hidtil bør forbindes til en dokumentteori (2). I denne forbindelse menes der med et studie af dokumenter, at studere dem på samme måde som litteraturvidenskaben har skønlitteraturen som sin genstand. De videnskabelige discipliner er eksempler på vidensdomæner, der bevidst bruger dokumenter i vidensproduktion.

Afhandlingen er således en teoretisk analyse af vidensorganisationens rolle i videnskabelig kommunikation. Videnskabelig kommunikation er karakteriseret ved at være centreret omkring faglitteraturen og dens forskellige dokumenttyper (primære, sekundære, tertiære dokumenter).

Faglitteratur bliver i denne afhandling brugt i betydningen litteratur produceret af et givet vidensdomæne omhandlende et emne eller emner udtrykt i forskellige diskurser ved hjælp af forskellige genrer. På denne måde er afhandlingen en undersøgelse af forholdet mellem fagvidenskabelig litteratur og LIS-vidensorganisation; dvs. en sammentænkning af LIS-vidensorganisation og den sociale organisation af viden, som den kommer til udtryk igennem videnskabelig kommunikation og organiseringen af fagvidenskabelige litteratur her indenfor.

Undersøgelsen vil blive foretaget igennem en generel ramme baseret på erkendelsesteori og videnssociologi. Erkendelsesteori bliver her brugt i betydningen, hvad der tæller som erkendelseskilder og validiteten af disse i videnserhvervelse. Videnssociologi bliver brugt i betydningen, hvordan viden bliver produceret, distribueret og brugt og hvordan sociale aktiviteter influerer på disse processer.

Hensigten er *ikke* en erkendelsesteoretisk og videnssociologisk afhandling, men en afhandling der forsøger at vise det erkendelsesteoretiske og videnssociologiske ved vidensorganisations rolle i videnskabelig kommunikation.

Afhandlingen vil fremsætte en opfattelse af vidensorganisation i en LIS-sammenhæng som et

erkendelsesmæssigt (epistemisk) foretagende. Med dette menes vidensorganisation som et middel til at maksimere, over tid, udnyttelsen af nedfældet videnskabelig viden og til at minimere eventuelle fejlkilder i denne proces. Dette bliver set som værende i overensstemmelse med Wilsons (1968), *"the best textual means to an end"* og Hjørlands (1992, 1997) emnebegreb som værende et dokumentets erkendelsesmæssige potentialer. Ved at belyse vidensorganisation ud fra erkendelsesteoretiske og videnssociologiske elementer, er målet at demonstrere, hvordan vidensorganisation som et erkendelsesmæssigt foretagende kan forstås fra LIS synspunkt.

Produktionen af videnskabelig viden er underlagt strenge krav om offentlighed. Videnskabelig viden har ikke status af at være et bidrag til det videnskabelige samfunds videnskapital, før videnspåstandene er materialiseret i en eller anden form for dokument. På denne led tjener et vidensbidrag en kommunikativ og dokumenterende funktion. Denne funktion gør på samme tid vidensbidraget åben overfor kritik eller afvisning fra andre forskere i det videnskabelige samfund. Synligheden, accepten og spredningen af ny videnskabelig viden er således afhængig af skriftlig kommunikation. En aktør der støtter denne kommunikative og dokumenterende funktion af vidensproduktion er vidensorganisation.

For at kunne analysere vidensorganisationens rolle i videnskabelig kommunikation, må man forholde sig til de problemer, vidensproduktion og videnskabelig kommunikation er konfronteret med.

To faktorer der bidrager væsentligt til problemer i vidensproduktion og videnskabelig kommunikation er information overload og kvaliteten af den viden, der produceres. Disse to faktorer har således en væsentlig andel i, at det videnskabelige kommunikationssystem ikke fungerer optimalt. De har bl.a. medført en yderligere fragmentering og specialisering i vidensproduktion (jvf. Bush, 1945; Solla Price, 1963; Jaenecke, 1994). Som en aktør i skriftlig kommunikation burde vidensorganisation således være et instrument, der bidrager til at optimere videnskabelig kommunikation og adgangen til videnskabelig viden.

Vidensorganisation kan imidlertid *ikke* i første omgang stille spørgsmålstejn ved den epistemiske validitet af videnskabelig viden. Men den kan udpege dokumenters erkendelsesmæssige potentialer, når dokumenter organiseres og repræsenteres i informationssystemer (jvf. Hjørland, 1992, 1997). På denne led kan vidensorganisation påvirke, om end meget indirekte, produktionen, distributionen og brugen af videnskabelig viden, og igennem dette bidrage til at det videnskabelige kommunikationssystem fungerer optimalt, netop fordi valget af erkendelsesmæssige potentialer har betydning for, hvordan dokumenter bliver genfundet og dermed brugt i produktion, distribution og brug af viden.

Således bliver vidensorganisation igennem det videnskabelige kommunikationssystem forbundet med vidensproduktion. Men en utilstrækkelig, usystematisk eller ureflekteret organisation af viden medfører, at den ikke kan hjælpe til at støtte vidensproduktion og derved få vidensproduktionen til at fungere på en tilfredsstillende og fremadskridende måde. Hvis vidensorganisation ikke kan tjene denne funktion, kan det være meget svært at argumentere for, at den gør nogen forskel overhovedet. Derved bliver vidensorganisationens rolle i videnskabelig kommunikation forsvindende lille og en smule overfladisk.

Det er derfor et spørgsmål om, at vidensorganisation bør ses som et middel til at påvirke information overload i en positiv retning og herigennem være med til at styrke kvaliteten af den viden, der produceres. Vidensorganisation bør således foregå på en sådan måde, at forskere skal kunne forvente hjælp fra vidensorganisation, når de søger efter og vurderer de fremfundne dokumenter. Dette kan forskere, hvis de får mulighed for at få synliggjort dokumenters erkendelsesmæssige potentialer.

Hvis dette er vidensorganisationens rolle, er optimering af adgang til videnskabelig litteratur i første omgang *IKKE* et spørgsmål om teknologiske forbedringer. For at optimere adgangen kræves primært en forståelse for de problemer, vidensproduktion er konfronteret med. På denne led bliver information overload og videnskvalitet dermed også problemer, vidensorganisation skal forholde sig til.

For at kunne håndtere disse problemer er vidensproduktion afhængig af vidensorganisation, der prøver at bidrage til kognitiv autoritet. Således kan vidensorganisation opfattes som et erkendelsesmæssigt (epistemisk) instrument, der støtter produktionen af videnskabelig viden.

Ovennævnte kalder derfor på en analyse af vidensorganisationens rolle i videnskabelig kommunikation. Hovedspørgsmålet for afhandlingen bliver derfor: *Under forudsætning af at vidensorganisation, som et erkendelsesmæssigt instrument i kontrollen af dokumentproduktion, skal hjælpe videnskabelig kommunikation til at fungere optimalt, hvordan og i hvilken udstrækning kan det bidrage til at tilskrive dokumenter kognitiv autoritet?* Dette kan betragtes som et spørgsmål om dokumenter som erkendelseskilder og dokumenters rolle i videnskabelig kommunikation, og udgør således de erkendelsesteoretiske og videnssociologiske dimensioner af og ved vidensorganisation.

Ved at analysere udvalgt primærlitteratur fra Library and Information Science Abstracts (LISA) og Information Science Abstracts (ISA), men også fra ERIC basen og INSPEC basen, fordi de også dækker LIS-litteratur, skal spørgsmålet eksemplificeres ved hjælp af en case study.

Analysen vil tage udgangspunkt i en litterær metode udviklet af Bazerman (1988) til at analysere faglitteratur som litteratur. Bazerman har analyseret 3 artikler fra hvert af de store videnskabsdomæner, naturvidenskab, samfundsvidenskab og humaniora med henblik på, 1) hvordan de respektive artiklers forskningsgenstand bliver omtalt eller refereret til, 2) hvordan fagets/disciplinens litteratur blev brugt, omtalt eller refereret til, 3) hvordan artiklens tilsigtede publikum bliver omtalt eller refereret til, samt 4) hvor forfatteren selv er i teksten, dvs. på hvilken måde forfatteren er tilstede. På denne led mener Bazerman, man opnår en kompleks forståelse af, hvad vidensproduktion igennem tekster er og hvad videnskabelig viden erkendelsesteoretisk set er for en størrelse.

Ved at sammenholde indekseringen af de udvalgte dokumenter, sådan som den er foretaget i de respektive databaser, med denne litterære analyse er hensigten, at belyse forholdet mellem den

viden, primærlitteraturen påstår at producere og bidrage med OG hvordan den på tilsvarende vis er indekseret. På denne led kan det belyses, hvordan dokumenter er indekseret med hensyn til deres erkendelsesteoretiske og kommunikative formål og hvordan dette bidrager til kognitiv autoritet.

Som en konsekvens af ovennævnte skal der herefter redegøres for en teori, der forklarer den erkendelsesteoretiske og kommunikative arbejdsdeling de forskellige dokumenttyper (primære, sekundære og tertiære) imellem. Ved at redegøre for en teori om fagvidenskabelig litteratur har afhandlingen således leveret et bidrag til en teori om dokumenter, som Hjørland (1998) hævder ikke eksisterer indenfor LIS.

En teori om fagvidenskabelig litteratur vil i denne sammenhæng kunne belyse to lag i vidensorganisation. Der er en bred social organisation af viden således som den kommer til udtryk igennem, hvordan de videnskabelige fag har organiseret sin viden igennem fagdatabaser, fagsprog, fagtidskrifter og lign. kommunikationssystemer (dvs. hvordan den skriftlige kommunikation er organiseret) med henblik på at kunne dele og dermed kommunikere den videnskabelige viden videre. Respektivt er primærlitteratur, sekundærlitteratur og tertiærlitteratur således på engang et udtryk for vidensproduktion og en model af vidensorganisation indenfor vidensproduktion. Igennem denne opdeling bør arbejdsdelingen dokumenttyperne imellem ideelt set opfattes som en erkendelsesmæssig og kommunikativ arbejdsdeling.

Organisation og repræsentation af dokumenter i informationssystemer kan derfor i forlængelse af ovenstående sociale organisation af viden opfattes som en afledt form for vidensorganisation. En form for vidensorganisation der afspejler dens status som en erkendelsesmæssig aktør i organiseringen af kommunikation indenfor vidensproduktion. Derfor gælder det, at i det omfang vidensorganisation er en erkendelsesmæssig aktør i videnskabelig kommunikation, der bidrager til optimeringen af denne kommunikation, følger også at den i videst mulig omfang bør bidrage til at tilskrive dokumenter kognitiv autoritet. Ved at være en erkendelsesmæssig aktør betones således, hvorfor

de praktiske implikationer af vidensorganisation altid bør være at bidrage til at identificere "the best textual means to an end".

Noter

1. Som forkortelse for biblioteks- og informationsvidenskab vil der fremover blive brugt den engelske forkortelse LIS – Library and Information Science.
2. Hertil kan nævnes, at White & McCain (1998, p. 354) faktisk har fremsat en tese om, at LIS måske burde kaldes 'literature science'

Litteratur

Titler anført på nedenstående litteraturliste er dem, som afhandlingen i det store og hele bygger på. De er således ikke alle nævnt i nærværende artikel.

Bazerman, C. (1988). *Shaping Written Knowledge. The Genre and Activity of the Experimental Article in Science*. The University of Wisconsin Press

Bazerman, C. & Paradis, J. (1991). *Textual Dynamics of the Professions. Historical and Contemporary Studies of Writing in Professional Communities*. The University of Wisconsin Press.

Berger, P. L. & Luckmann, T. *The Social Construction of Reality. A Treatise in the Sociology of Knowledge*. New York: Doubleday.

Bliss, H. E. (1929). *The Organization of Knowledge and the System of the Sciences*. New York: Henry Holt and Co.

Bloor, D. (1991). *Knowledge and Social Imagery*. University of Chicago Press

Brier, S. et al. (1997). *Faglitteraturens Dokumenttyper i Kommunikations- og Videnskabsteoretisk Belysning*. Danmarks Biblioteksskole. 6. Foreløbige udgave

Brown, John S. & Dugid, Paul (1996). The Social Life of Documents. *First Monday*, vol. 1, nr. 1 (<http://www.firstmonday.dk/issues/issue1/documents/index.html>)

Buckland, M. K. (1999): The Landscape of Information Science: The American Society for Information Science at 62. *Journal of the American Society for Information Science*, 50(11), pp. 970-974

Bush, Vannevar (1945). 'As we may think'. In: Nyce, James M. & Kahn, Paul (eds.) (1991). *From Memex to hypertext : Vannevar Bush and the Mind's Machine*. Boston: Academic Press. pp. 85-110. Note: Originally published in *The Atlantic Monthly*, July 1945 issue, pp. 101-108. Available online: <http://www.theatlantic.com/unbound/flashbks/computer/bushf.htm>

Egan, M. & Shera, J. H. (1952). Foundations of a Theory of Bibliography. *Library Quarterly*. Vol. 22, no. 2, pp. 125-137

Eisenstein, E. L. (1979). *The Printing Press as an Agent of Change. Communications and Cultural Transformations in Early-Modern Europe*. Vol. 1-2. Cambridge University Press

Eisenstein, E. L. (1983). *The Printing Revolution in Early Modern Europe*. Cambridge University Press

Fuller, S. (1991). *Social Epistemology*. Indiana University Press

Goldman, A. I. (1999). *Knowledge in a Social World*. Oxford Press.

Goody, J. (Ed.) (1968). *Literacy in Traditional Societies*. Cambridge University Press

Goody, J. (1977). *The Domestication of the Savage Mind*. Cambridge University Press

Goody, J. (1986). *The Logic of Writing and the Organization of Society*. Cambridge University Press

- Goody, J. (1987). *The Interface Between the Written and the Oral*. Cambridge University Press
- Goody, J. (2000). *The Power of the Written Tradition*. Smithsonian Institution Press
- Gracia, J. J. E. (1995). *A Theory of Textuality. The Logic and Epistemology*. State University of New York Press
- Habermas, J. (1996). Structural Transformation of the Public Sphere: An Inquiry into a Category of Bourgeois Society. Translated by Thomas Burger with assistance of Frederick Lawrence
- Hjørland, B. (1992). The Concept of "Subject" in Information Science. *Journal of Documentation*, 48(2), pp. 172-200.
- Hjørland, B. (1997). *Information Seeking and Subject Representation: An Activity-Theoretical Approach to Information Science*. Greenwood Press.
- Jaenecke, P. (1994). To what end knowledge organization? *Knowledge Organization*, 21, nr. 1, pp. 3-11
- Meyrowitz, Joshua (1994). Medium Theory. pp. 50-77. In: *Communication Theory Today*. Ed. David Crowley & David Mitchell. Polity Press
- Ong, W. J. (1982). *Orality and Literacy. The Technologizing of the Word*. Routledge
- Riis Flor, J. (1995). *Erkendelsesteori. En indføring*. Museum Tusculanum. 2. Udgave København: Museum Tusculanum Forlag. Folkeuniversitetet. (Introduktion til filosofi 5)
- Schmitt, F. F. (1994). *Socializing Epistemology. The Social Dimensions of Knowledge*. Rowman & Littlefield Publishers
- Swales, J. M. (1990). *Genre Analysis. English in Academic and Research Settings*. Cambridge University Press. Cambridge applied linguistics series.
- White, H. D. & McCain, K. W. (1998). Visualizing a Discipline: An Author Co-Citation Analysis of Information Science, 1972-1995. *Journal of the American Society for Information Society*, 49(4), pp. 327-355
- Wilson, P. (1968). Two Kinds of Power. An Essay on Bibliographical Control. University of California Press.
- Wilson, P. (1977). *Public Knowledge, Private Ignorance. Toward a Library and Information Policy*. Greenwood Press
- Wilson, P. (1983). *Second-Hand Knowledge. An Inquiry Into Cognitive Authority*. Greenwood Press
- Wittgenstein, L. (1969). *On Certainty*. New York: Harper and Row